

MEMÒRIA
D'ACTIVITATS
2020

IDP OBSERVATORI
DE DRET PÚBLIC

Aquest any 2020 que acaba de concloure es va iniciar amb l'expansió del virus de la COVID-19, que en breu es va convertir en una temible pandèmia mundial i ha provocat centenars de milers de morts, milions d'afectats, així com una inusitada paralització de la mobilitat humana i de l'activitat social i econòmica a escala global, la gestió de la qual ha suposat un repte majúscul per a totes les Administracions.

Des del punt de vista del Dret Públic, una crisi multidimensional i tant immediata com imprevisible, ha tibat lògicament les costures del sistema. D'alguna manera ha suposat un test de estrés per a l'àmbit. El recurs a les fórmules d'emergència, tant el decret de l'Estat d'alarma, com la interminable successió de normes extraordinàries com el Decret llei, per a donar respostes a les múltiples urgències i necessitats que anaven sorgint a cada moment (sanitàries, econòmiques, socials, laborals, etc..) han suposat la modificació de centenars de normes, la incorporació de la virtualitat en les comunicacions i el funcionament de les institucions de l'Estat, i un llarg etcètera de mesures que s'han hagut d'adoptar a tota velocitat. És potser massa aviat per a valorar si les Administracions, a la vista dels resultats a curt i mig termini, així com en comparació amb altres Administracions, han superat aquest test de d'estrés raonablement o no.

L'Observatori, com a centre de recerca del Dret Públic, ha intentat contribuir a aquest debat replet d'urgències amb una certa distància i serenitat acadèmica, però sense perdre de vista la necessitat que les conclusions del treball acadèmic puguin ser útils i pragmàtiques, i que puguin guiar la labor dels diferents actors socials. En aquest sentit, des de l'Observatori es van encarregar una sèrie de publicacions al Blog IDP-Nova Icària dedicats monogràficament al seguiment de la crisi. D'altra banda s'ha dedicat una part del treball del pròxim Informe Comunitats Autònomes 2020 a aquesta qüestió, igual que amb l'Anuari de Govern Local 2019, que ha incorporat aquesta qüestió com a eix central. Més encara, l'Observatori ha afavorit la sol·licitud d'un projecte de recerca d'una certa envergadura a la convocatòria de la Generalitat dedicat a analitzar la gestió de la crisi sanitària a escala autonòmica i local, promovent un projecte interdisciplinari entre diferents grups de recerca de la Universitat.

Tot això, mentre traslladava la seva activitat a la gairebé completa virtualitat, i intentava donar continuïtat als treballs i recerques en curs. Amb tot, s'han publicat els tradicionals Informe i Anuari, s'ha celebrat el *Foro de las Autonomias* el novembre de 2020 al Senat en format virtual, s'ha celebrat l'Observatori del Federalisme, s'ha adaptat l'organització de Seminaris i Jornades a la seva impartició telemàtica, i ha seguit l'activitat investigadora de publicació i discussió entre els nostres professors i investigadors en Dret Autonòmic, Dret Local, Dret Comunitari o Dret de la Immigració, per citar només alguns dels eixos de recerca tradicionals de l'Observatori.

Com s'observarà amb major detall en aquesta Memòria, l'activitat en l'Observatori no ha parat, més aviat tot el contrari. Queda segurament per al 2021 no només l'esperança d'una certa tornada a la normalitat, sinó també l'oportunitat d'oferir un balanç més pausat, menys lligat a les urgències conjunturals, que ens permeti identificar aquells canvis més profunds que pugui haver portat al Dret Públic aquesta pandèmia.

Esperem que aquesta Memòria que tenen a les mans els permeti de manera àgil fer-se una idea general de l'activitat de l'Observatori en aquest període així com la seva contribució als reptes dels quals parlàvem anteriorment.

Dr. David Moya
Director

Línies de recerca i activitats

L'activitat de recerca i transferència desenvolupada per l'Observatori al llarg de l'any 2020, presenta una continuïtat bàsica amb els anys anteriors i es pot agrupar en les següents àrees temàtiques:

COMUNITATS AUTÒNOMES I FEDERALISME	6
GOVERN I ADMINISTRACIÓ LOCAL	8
DRETS DELS IMMIGRANTS	9
DRET DE LA UNIÓ EUROPEA	10
ESTAT D'ALARMA I CRISI SANITÀRIA	11
BLOG NOVA ICÀRIA	12
ALTRES ACTIVITATS	13

Comunitats Autònomes i federalisme

En aquest àmbit s'analitza l'activitat normativa i institucional que es desenvolupa en el marc de l'Estat Autonòmic, així com les experiències federals del dret comparat que poden servir de referència per als problemes autonòmics.

Dins d'aquesta línia de treball, les principals activitats que s'han dut a terme al llarg de l'any 2020 són les següents:

- Publicació de l' Informe Comunitats Autònomes 2019. L'Informe, que s'ha publicat ininterrompudament des de l'any 1989, constitueix una completa i rigorosa anàlisi anual de tota l'activitat institucional que afecta les Comunitats Autònomes, amb la finalitat d'articular un debat plural sobre l'esdevenir del nostre model d'organització territorial.

Actualment, l'Informe Comunitats Autònomes, sota la direcció del Dr. Eliseo Aja i el Dr. Javier García Roca i la coordinació de la Dra. Natalia Caicedo, consta d'una valoració general sobre l'evolució de l'Estat de les Autonomies, diferents estudis monogràfics, de caràcter sectorial sobre temes d'interès en relació amb el sistema autonòmic i, finalment, l'examen de l'activitat normativa de l'Estat amb incidència autonòmica, la jurisprudència del Tribunal Constitucional en matèria autonòmica, l'activitat de la Unió Europea, el Senat o els òrgans mixtos de col·laboració, així com els convenis de col·laboració entre l'Estat i les Comunitats Autònomes o les principals novetats en matèria de règim i organització local.

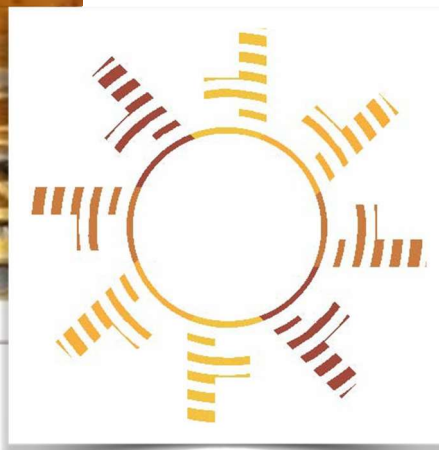
Per a manejar el notable volum d'informació que suposen els 30 llibres publicats (900 articles aproximadament) hem optat per digitalitzar-ne el contingut i sistematitzar-lo en aquest format obert i de consulta senzilla. L'objectiu és doble: d'una banda, facilitar l'accés a l'Informe per part de professors, investigadors, funcionaris públics i altres persones interessades en el desenvolupament de l'estat autonòmic; i per una altra, difondre les experiències en aquest àmbit que puguin conduir a una millora de les decisions polítiques en totes les institucions.

<http://idpbarcelona.net/coleccion-informe-comunidades-autonomas/>

- La presentació als mitjans de comunicació de l'Informe va tenir lloc dijous passat 9 de juliol en el Cercle de Belles Arts de Madrid. L'acte va ser moderat pel director de l'Observatori de Dret Públic el professor David Moya i els les presentacions van anar a càrrec dels professors Javier García Roca, com a director de l'Informe, Francisco Javier Donaire i Manuel Medina, com a autors dels seus estudis monogràfics. Finalment, es va obrir un debat sobre els efectes de la crisi sanitària des de la perspectiva autonòmica amb els mitjans de comunicació i la participació d'altres professors que col·laboren en l'Informe. A més, s'han realitzat vídeos de presentació de l'obra disponibles al nostre canal de Youtube:

<http://www.youtube.com/idpbarcelona/>

- Celebració del *Foro de las Autonomias* 2020, organitzat conjuntament amb la Fundació Manuel Giménez Abad, i amb la col·laboració del Senat i de la majoria de Comunitats Autònomes, constitueix un espai de trobada entre el món polític i acadèmic per a debatre els principals aspectes que afecten l'Estat autonòmic i l'evolució de les institucions d'auto-govern, des de la perspectiva dels propis protagonistes, perquè intervien nombrosos Consellers i altres alts càrrecs dels governs autonòmics.

La celebració de la IX edició del *Foro de las Autonomias* va tenir lloc el passat 26 de novembre de 2020 en línia. La jornada va ser inaugurada per la presidenta del Senat, L'Excma. Sra. Pilar Llop, i es va iniciar amb la valoració general de l'Estat autonòmic (a càrrec de l'equip de direcció de l'Informe Comunitats Autònomes, presentat pel professor Javier García Roca) i, posteriorment, van tenir lloc les intervencions monogràfiques dels Drs. Manuel Medina i Francisco Javier Donaire, autors dels articles monogràfics de l'Informe: «Govern en funcions, pròrroga pressupostària i finançament autonòmic» i «Dinàmiques competencials centrípètes en la transposició estatal i autonòmica del dret comunitari». Posteriorment, va tenir lloc la ponència sobre "Impacte de l'Estat d'alarma i de la crisi sanitària", per part del Dr. Francisco Velasco Caballero, Catedràtic de Dret Administratiu de la UAM. La conferència de clausura va ser a càrrec de l'Excma. Sra. Carolina Darias, Ministra de Política Territorial i Funció Pública.

Poden visualitzar-se totes les edicions del *Foro* en el següent enllaç:

<https://www.foroautonomias.es>

- Celebració de la XI edició de l'Observatori sobre novetats del federalisme que pretén examinar, des d'un punt de vista teòric i pràctic, les diferents dimensions del federalisme i la seva possible aplicació al nostre ordenament jurídic. Va tenir lloc el 23 de novembre de 2020 organitzat per la Fundació Manuel Giménez Abad, la Fundació Friedrich Ebert i el nostre Institut de Dret Públic. L'Observatori és un espai de col·laboració i debat dirigit a especialistes estrangers i espanyols en l'àmbit del Federalisme per a analitzar les reformes i tendències en els diferents països federals, amb l'objectiu de difondre bones pràctiques i promoure estudis relatius al federalisme.

En aquesta ocasió, la jornada va centrar la seva atenció en els sistemes federals i el Covid-19, comptant com a convidats amb els professors Daniel Barceló Rojas, Professor-Investigador de l'Institut de Recerques Jurídiques de la UNAM, John Kincaid, Professor de Govern i Servei Públic en el Lafayette College, Easton, Pennsylvania, i President del Centre per a l'Estudi del Federalisme i Johanna Schnabel, Professora de l'Institut Otto Suhr de Ciències Polítiques de la Universitat Libre de Berlín.

Govern i Administració Local

Aquesta línia de recerca té com a objectiu desenvolupar instruments d'anàlisi i valoració del grau de consolidació de l'autonomia local. En aquest sentit, entre les diferents activitats previstes, destaca la publicació de l'Anuari del Govern Local, així com la realització d'estudis periòdics sobre l'Administració Local, l'organització territorial o la gestió dels serveis públics.

Dins d'aquesta línia de treball, les principals activitats realitzades al llarg de l'any 2020 han estat les següents:

- Publicació de la Carta Europea d'Autonomia Local als trenta anys de la seva aplicació: balanç i perspectives

Encara que la Carta Europea de l'Autonomia Local (CEAL) pretén fixar un conjunt mínim de principis i drets compartits pels governs locals en tota Europa, certament continua sent un text poc conegut per la gran majoria dels operadors jurídics i polítics. D'aquesta manera, quan es compleixen 30 anys de la seva entrada en vigor a Espanya, sota la direcció del Dr. Tomàs Font i Llovet i la coordinació del Dr. Marc Vilalta Reixach, la Fundació Democràcia i Govern Local ha publicat el llibre col·lectiu «La Carta Europea d'Autonomia Local als trenta anys de la seva aplicació: balanç i perspectives».

Al llarg dels diferents capítols, aquesta obra col·lectiva analitza, de manera exhaustiva i rigorosa, la influència real que la CEAL ha tingut en la configuració del règim local espanyol, així com la seva capacitat per a donar resposta als reptes futurs dels nostres governs locals.

D'altra banda, s'analitza també la relació entre aquest tractat internacional –subscrit en el marc del Consell d'Europa– i el Dret de la Unió Europea, incloent una perspectiva comparada sobre l'aplicació de la CEAL en alguns dels països del nostre entorn més pròxim (en particular, Itàlia i Portugal).

Aquesta Obra, redactada pels màxims experts en la matèria, va dedicada a la memòria del Prof. Luciano Vandelli, catedràtic de Dret Administratiu de la Universitat de Bolonya, mort quan el llibre estava ja en maquetació, en homenatge i reconeixement de qui ha estat un dels més grans estudiosos i defensors de l'autonomia local en el context de l'Europa contemporània.

- Publicació, el mes de juliol de 2020, de l'Anuari Govern Local 2019. L'IDP duu a terme, des de 1995, l'elaboració de l'Anuari, sota la direcció del Dr. Tomàs Font i del Dr. Alfredo Galán, amb la col·laboració de la Fundació Democràcia i Govern Local.

En aquesta ocasió, l'Anuari té per objectiu analitzar, d'una banda, el sistema polític local, tant pel que fa a la forma de govern municipal (Prof. Velasco Caballero), com els resultats de les últimes eleccions municipals celebrades al maig de 2019 (Prof. Magre Ferran i Prof. Prim Sotillos); i, per l'altra, la prestació de serveis públics. En aquest àmbit, es fa especial èmfasi en el fenomen de la despoblació rural (Prof. López Ramón), al paper de les grans ciutats (Prof. Auby) i als límits jurídics que afecten els municipis a l'hora de configurar la gestió dels seus serveis públics (Prof. Darnaculleta Gardella). Igualment, l'Anuari del Govern Local 2019 compta amb una Valoració General, realitzada pels co-directors de l'Anuari, en la qual s'examinen les principals novetats polítiques i legislatives produïdes en l'últim any a Espanya en l'àmbit del govern i administració local i

una secció final de documentació, en la qual s'enumeren tant de les novetats jurisprudencials com doctrinals aparegudes durant el 2019.

Drets dels immigrants

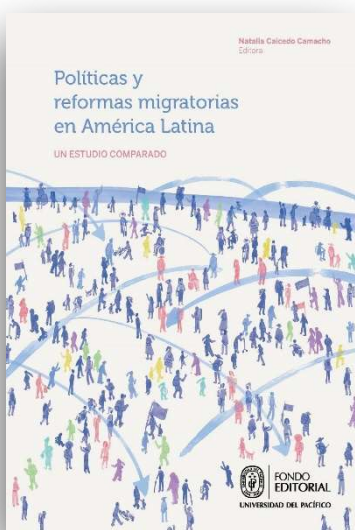
Una altra de les línies de recerca de l'Observatori de Dret Públic és la relativa al fenomen migratori, materialitzada en un grup de treball interdisciplinari de professors universitaris i professionals que investiguen conjuntament l'estatut jurídic de l'immigrant. Fruit d'aquest treball s'han desenvolupat diversos projectes de recerca, conferències, seminaris i estudis sobre els principals problemes jurídics que el fenomen migratori està plantejant. Entre les sublínies de treball es troben l'estudi del dret comparat, el règim de drets i llibertats dels immigrants, la incidència de la immigració en l'Estat de les autonomies i la integració.

Dins d'aquesta línia de treball, les principals activitats desenvolupades al llarg de l'any 2020 són les següents:

- Impartició de la XII edició del “Màster interuniversitari en Migracions Contemporànies”, coordinat conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona i codirigit pel Dr. David Moya i pel Dr. Jordi Pàmies.

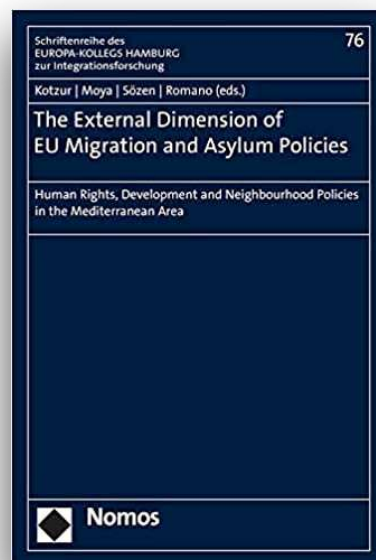
L'objectiu del Màster és el de brindar una sòlida formació teòrica i aplicada als professionals de la gestió de les migracions i la diversitat, així com als investigadors interessats en aquest àmbit des de la perspectiva de les ciències socials i jurídiques, amb un enfocament interdisciplinari.

- 3a Edició del “Curs en Línia de Dret Internacional i Comunitari de Dret d'Immigració i Asil a través de la jurisprudència (CDICIAJ)”, coordinat per Dr. Moya i Dr. Milios
- A més de la tradicional participació de David Moya en la direcció col·lectiva de l'Anuari de la Immigració a Espanya, s'ha dut a terme un conjunt molt ampli de jornades, seminaris o *workshops*, com per exemple, diverses reunions del Grup d'Estudi Sobre Drets dels Immigrants (GESDI), seminari permanent que busca obrir el debat amb experts en la matèria sobre els principals temes i novetats de la immigració.

- S'ha publicat el llibre “Polítiques i reformes migratòries a Amèrica Llatina. Un estudi comparat”. El llibre, que va ser presentat el passat 5 de setembre a la Fira Internacional del Llibre de Lima (Perú), ha estat editat i coordinat per la professora Natalia Caicedo en el marc del grup de recerca GESDI-IDP. El llibre és el resultat del treball col·lectiu en el qual han participat un total de 14 investigadores i investigadors de 9 països llatinoamericans i s'hi analitza la política legislativa i les reformes migratòries de països com l'Argentina, Xile, el Brasil, l'Equador, el Perú, Colòmbia i Mèxic. A més de 3 estudis transversals sobre la Cort Interamericana de Drets Humans, els processos d'integració regional i la Conferència de Migracions.

- S'ha publicat el llibre "*The External Dimension of EU Migration and Asylum Policies: Border Management, Human Rights and Development Policies in the Mediterranean Area*", en què estudiants, joves investigadors i experts consagrats participen en debats interdisciplinaris sobre qüestions fonamentals de la legislació i la política migratòria, que s'han tornat més virulentes que mai d'ençà la crisi de protecció dels refugiats de 2015. Europa, els drets humans i els aspectes del dret internacional es complementen amb perspectives nacionals de Bèlgica, Bulgària, la República Federal d'Alemanya, Itàlia, Espanya, Turquia i el Regne Unit. Tot el projecte es veu a si mateix com un laboratori per a l'intercanvi d'idees d'un règim migratori basat en els drets humans, que té en compte interessos de seguretat i és factible en un món en el qual cada vegada més persones d'origens cada vegada més diferents busquen un futur més enllà del seu país d'origen.

Dret de la Unió Europea

Una altra línia de recerca que s'ha consolidat en els últims anys és l'estudi del procés d'integració europeu, que ha suposat una transformació profunda dels ordenaments jurídics interns dels estats membres.

Dins d'aquesta línia de treball, les principals activitats realitzades al llarg de l'any 2020 es van referir a la continuació del projecte de recerca "L'exercici de les competències comunitàries entre la Unió Europea i els seus Estats membres: tècniques jurídiques de coordinació", finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat i dirigit pel Dr. Andreu Olesti.

A més, en el marc del projecte I+D Futur i reptes jurídics de la Unió Econòmica i Monetària (PGC2018-094489-BI00) es van realitzar les Jornades: «La participació del Parlament Europeu en el desenvolupament de la Unió Econòmica i Monetària», amb ponències sobre La legitimitat democràtica del semestre europeu per Dr. Francisco Jesús Carrera Hernández, Catedràtic Dret Internacional Públic, Universitat de La Rioja i El control democràtic dels mecanismes de reestructuració i resolució de les entitats de crèdit, per Dr. Jorge Urbaneja Cillán, Professor Dret Internacional Públic, Universitat d'Alacant; Webinar sobre «Les relacions entre el Tribunal Constitucional Alemany i el Tribunal de Justícia de la Unió Europea sobre el programa de compra de deute nacional pel BCE», i els problemes jurídics que tal tensió planteja, impartit pels professors Giuseppe Martinico i Andreu Olesti i el seminari web sobre «El diàleg judicial sobre la compra de deute públic pel Banc Central Europeu i el futur de l'Euro (cas Weiss/PSPP)», coordinat pels Professors Francisco Javier Donaire i Andreu Olesti.

Estat d'Alarma i crisi sanitària

- L'any 2020 va ser un any marcat, clarament, per la pandèmia del coronavirus. En aquest sentit, des de l'Agència de Gestió d'Ajudes Universitàries i Recerca (AGAUR) es van obrir un conjunt d'ajudes per al finançament de projectes de recerca, sota el nom de "Replegar-se per a créixer: l'impacte de les pandèmies en un món sense fronteres visibles" (PANDEMIES 2020), que tenia per objectiu atorgar ajudes per a projectes de recerca en diferents àmbits científics amb l'objectiu d'analitzar l'impacte de la COVID-19.

Així, un grup d'investigadors i investigadores de la UB, en la seva gran majoria amb vinculació a l'IDP, va presentar una proposta centrada en l'anàlisi de la governança autonòmica i local en situacions d'emergència sanitària, partint de l'estudi de les mesures i polítiques adoptades per les diferents administracions públiques, amb l'objectiu final de contribuir a l'establiment d'un model de resposta institucional a les pandèmies.

Per a la resolució definitiva encara caldrà esperar, però, fins llavors, hem de valorar l'esforç col·lectiu i la coordinació d'un equip de més de 15 investigadors i investigadores, amb diferents metodologies i procedències.

- L'Observatori de Dret Públic ha realitzat una sèrie d'articles breus escrits per professors sobre diferents dimensions de l'Estat d'Alarma.
 - **Schengen davant el coronavirus: Tancament ¿provisional? de les fronteres europees, per Francisco Javier Donaire Villa**
 - **La Unió Europea al rescat?, per Andreu Olesti Rayo**
 - **Contra pandèmia, Alarma o excepció?, per Francisco Javier Donaire Villa**
 - **Estat d'alarma i òrgans de govern local. Celebració a distància de les sessions dels òrgans col·legiats, per Marc Vilalta Reixach**
 - **La protecció del dret a l'habitatge i el Covid-19, per Natalia Caicedo**
 - **Radiografia de las mesures del Govern espanyol en materia d'immigració i asil durant l'estat d'alarma, per Juan José Ruiz Ramos**

Els articles estan disponibles en el següent enllaç.

<http://idpbarcelona.net/ca/tag/estat-dalarma/>

Blog Nova Icària

En el 2010 es va crear el Blog del IDP (que actualment té per títol “Nova Icària”) per a donar una major difusió dels treballs i opinions dels membres de l’Observatori. A partir de mitjans de 2015 es va convertir en una publicació setmanal per a difondre les reflexions teòriques realitzades entorn de la transformació de l’Estat espanyol i els principals problemes que es plantegen en l’actualitat. Si bé la majoria de les notes de blog estan escrites per membres del IDP, es publiquen també altres enviades per professors d’Universitats o alts funcionaris de la resta d’Espanya.

Els temes publicats durant l’any 2020 han estat els següents:

- **El Tribunal Constitucional davant les “devolucions en calent”. Dues visions complementàries sobre els riscos d’admetre el seu encaix constitucional, per Ignacio García Vitoria i Diego Boza**
- **La necessitat de reforçar la universalitat del dret a la assistència sanitària a Espanya en temps de COVID-19, per Juan Ruiz Ramos**
- **Intel·ligència Artificial: el repte de la seva regulació normativa, per Ruth Sala**
- **Canadà té un altre referèndum en perspectiva, per Xavier Arbós**
- **Crònica del Seminari Italo-Espanyol de Professors de Dret Administratiu: «Les distàncies en el dret administratiu de l’emergència pel coronavirus», per Fernando López Ramón**
- **Polònia i l’avortament: en camí a la prohibició total, per Mónica Navarro Michel**
- **Procés constituent a Xile: deixant enrere la Constitució de Pinochet, per Jaime Bassa**
- **Karlsruhe es desentén de Luxemburg en Weiss/PSPP (Compra de deute sobirà estatal pel BCE), per Francisco Javier Donaire Villa**

En el següent enllaç està disponible el llistat de totes les entrades del blog:

<http://www.idpbarcelona.net/ca/c/blog-ca/>

Altres activitats

Propostes d'accions de dinamització de la recerca i de l'activitat de l'Observatori.

Durant l'any 2020 s'ha realitzat la digitalització del repositori documental, mancant trobar un sistema d'informació eficient per a millorar la comunicació entre els membres. També s'ha buscat una dinamització del blog i s'ha format grups de treball de manera en línia.

També s'ha reforçat l'equip de treball de l'Observatori amb la incorporació, a temps parcial, d'un tècnic de recerca (Sr. Enric Barbet) i d'un estudiant en pràctiques (Sr. Genís Vives). S'explicita la voluntat de treballar per a continuar ampliant aquest equip per a poder donar un millor servei als membres de l'Observatori.

Finalment, s'exposa la voluntat de l'equip de Direcció de l'Observatori de guanyar en massa crítica i incrementar la capacitat de recerca. En aquest sentit, s'avança la creació de noves línies de treball, amb la futura incorporació de nous membres, i la possibilitat d'obrir línies de finançament, de caràcter competitiu, que puguin ajudar els membres de l'Observatori a dur a terme les seves recerques.

www.idpbarcelona.net

Observatori de Dret Públic IDP Barcelona

Avda. Diagonal, 684. Despatx 103-104 08034 Barcelona

Tel: (+ 34) 93 403 45 35

idp@ub.edu